

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A rendőri jelentés, mint okirati bizonyíték a büntetőeljárásban

Szerző:

Dr. Mihalik-Kálmán Andrea

2013. november 30.

Bevezető

A bíróság feladata az igazságszolgáltatás, mely feladatát a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kialakított meggyőződésére és a jogszabályokra alapítva, a szabad bizonyítás elve alapján végzi.

A büntetőeljáráásban, azon belül a bírósági szak során is sokféle bizonyíték állhat rendelkezésre, melyek közül az okirati bizonyítékok körében értékelendő rendőri jelentést kívánom górcső alá venni. Megítélésem szerint érdekes lehet ez a téma mind az igazságszolgáltatásban dolgozóknak, mind az abban ügyfélként résztvevőknek, hiszen a közvadas eljárások döntő többségében találkozunk ezzel a sajátos bizonyítékkal. Azért nevezem sajátosnak, mert ritkán esik szó részletesen a rendőri jelentés bizonyítékként történő értékeléséről, a vonatkozó jogszabályokról és arról a körülményről, hogy mennyire tekinthető objektív bizonyítéknak ez a dokumentum.

Már előljáróban jelzem, hogy gondolataimat csupán a probléma felvetésének szánom, tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályos szabályozásnál kielégítőbbet nem tudnék ajánlani. Fontosnak tartom azonban a hatályos szabályozás neuralgikus pontjaira rávilágítani.

A rendőri jelentéssel, mint okirati bizonyítékkal összefüggésben a törvényesség elvét és a "tisztességes eljárás" követelményét nem kívánom vitatni, vagy ezen követelményeket részleteiben taglalni, a jelentéssel, mint bizonyítékkal kapcsolatban felmerült gyakorlati problémákra, kérdésekre kívánom a figyelmet felhívni.

Probléma-felvetés

A rendőri jelentés közokirat. A *Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (a továbbiakban: Pp.) 195. § (1) bekezdése rendelkezik a közokiratokról, leszögezve a 195. § (1) bekezdésében, hogy az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és

tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.

A Pp. 195. § (6) bekezdése szerint ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény ki nem zárja vagy nem korlátozza. A (7) bekezdés alapján a közokiratot az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban - ha szükségesnek találja - az okirat kiállítóját hivatalból is megkeresheti, hogy az okirat valódisága tekintetében nyilatkozzék.

A közokirat csak akkor bizonyítja a benne foglalt tények valóságát, ha maga a hatóság tanúsítja a tények fenn- vagy fenn nem állását, ezt közhitelességgel igazolja.

Ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény nem zárja ki vagy nem korlátozza. A hatályos jogunkban azonban nem található ilyen korlátozó szabály.

A közokiratban foglaltak mellett a valódiság vélelme szól, ez a vélelem azonban megdönthető. Valódinak azt az okiratot nevezzük, amelyik a kiállítójától származik. Hamis az az okirat, amely nem a benne feltüntetett kiállítótól származik. Hamisított okiratról beszélünk akkor, ha az okirat valódi, de a szövegét megváltoztatták. Amit tartalmaz, azt a bíróság - amennyiben a bizonyítékok közül ki nem rekeszti a közokirati bizonyítékot -, ennek megfelelően értékeli is.

A közokiratokat is tipizálhatjuk, mely azonban túlmutat jelen írás keretein. Azonban az megállapítható, hogy a rendőri jelentés egy rendelkező közokirat. A rendelkező közokiratoknak a bizonyító ereje nem terjed ki a közokiratban rögzített adatok, nyilatkozatok, megállapítások, intézkedések tartalmi valódiságának az igazolására, azt azonban ezek a közokiratok is közhitelűen és teljes bizonyító erővel igazolják, hogy a kiállítójuk az okiratban megjelölt helyen és időben a bennük foglalt, s meghatározott személyi vagy tárgyi körre vonatkozó adatot (pl. rendelkezést) közokiratba foglalta. Ekként tehát egy büntetőeljárás során is, akár amikor egy ítélet meghozatalakor végezzük el a rendelkezésre álló

bizonyítékok mérlegelését, figyelemmel kell arra lennünk, hogy a rendőri jelentésben foglaltak tartalmi valóságával szembe kell állítanunk az egyéb bizonyítékokat és ezeket összességükben kell értékelnünk.

„A jelentés alakszerűséghez nem kötött irat, amelyben a nyomozó hatóság tagja összegzi a történetek lényegét, rendszerint utólag és a résztvevők részéről történt hitelesítés nélkül. A jelentés tartalmi valóságát az eljáró nyomozó aláírásával igazolja. Az a lehetőség, hogy bizonyos bizonyítási eszközökről, illetve eljárási cselekményekről jegyzőkönyv helyett jelentés készíthető, alkalmat adhat arra, hogy a jelentés tartalma a valóságtól objektíve vagy szubjektíve eltérjen. Azonban a jelentésnek a büntetőeljárás rendszerében elfoglalt helye, az eljárás résztvevőinek eljárási jogai, a hatóságokat terhelő bizonyítási kötelezettség, ugyanakkor a bizonyítékok értékelésének szabadsága, a közvetlenség elve megfelelő biztosítékokat teremtenek arra, hogy a büntető felelősségre vonásnak az Alkotmányban, az alapvető jogok között rögzített egyetlen tétele se szenvedjen sérelmet" [1646/B/1991. AB hat.]

A 45/2007. BK vélemény (is) kimondja, hogy - a fegyveres szervek belső életére vonatkozó iratok kivételével - a fegyveres szervek szolgálata körében hatósági jelleggel kiállított és jogilag jelentős tény igazolására alkalmas iratok közokiratok.

A Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 168. § (1) bekezdése mondja ki egyebek mellett, hogy a nyomozó hatóság tagja az általa végzett nyomozási cselekményekről - ha az ügyész másképp nem rendelkezik - jegyzőkönyv helyett jelentést készíthet. A jegyzőkönyv helyett készíthető jelentés azonban nem azonos egy, a helyszínen intézkedő rendőr által készített jelentéssel. A kettő között sok hasonlóság is megállapítható, azonban tartalmukat tekintve markáns különbségek figyelhetőek meg.

A fenti hivatkozott szakasz a továbbiakban rögzíti, hogy a jelentés tartalmazza a Be. 166. § (2) bekezdésének a)-c) és e) pontjában foglaltakat, az eljáró hatóság megnevezését, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megnevezését és a gyanúsított nevét, a nyomozási cselekmény helyét és idejét, a kihallgatott, illetve meghallgatott személy nevét, valamint az e törvényben meghatározott más személyi adatokat, az elvégzett eljárási cselekmények megjelölését, és ezek tartalmának tömör összefoglalását akként, hogy az eljárási szabályok megtartását is ellenőrizni lehessen.

A Be. 116. § (1) bekezdése kimondja, hogy az okirat az a bizonyítási eszköz, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas.

A (2) bekezdés szerint az okira vonatkozó rendelkezések irányadók az okiratról készült kivonatra és az olyan tárgyra is, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének, vagy nyilatkozat megtételének igazolása céljából a 115. § (2) bekezdésében megjelölt módon készült.

Egy hatósági intézkedésről kiállított közokirat tehát az intézkedés tartalmát és megtörténtét bizonyítja, de a benne szereplő tények valóságát nem.

De mi van abban az esetben, amikor a rendőri jelentés egy, a büntetőeljárás későbbi szakaszában terhelti minőségben szereplő személy nyilatkozatát - akár csak kivonatosan - tartalmazza, melyben adott esetben magát, vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolja. Vagy ha a rendőri jelentés egy olyan, a későbbiekben tanúként szereplő személy által elmondottakat rögzíti - pontosan, vagy csak tartalmilag -, aki a tanúvallomást megtagadhatta volna. Adott esetben nem is tudja a jelentést készítő rendőr, hogy az adott személy az eljárás későbbi szakaszaiban milyen minőségben fog szerepelni. Az általa meghallgatott személyt figyelmeztetni, eljárási jogaira kioktatni pedig nem jogszabályi kötelessége, legalábbis egyik vonatkozó normából sem olvasható ki konkrétan, hogy milyen figyelmeztetéseknek kell elhangozniuk, sok esetben ez nem is elvárható az eljáró rendőrtől.

A bírói gyakorlat is kialakította azt a szemléletmódot, hogy ha a terheltet nem figyelmeztetik a vallomástétel megtagadásának jogára és arra, hogy amit mond, az bizonyítékként felhasználható, a vallomásának tartalma bizonyítékként nem értékelhető; az eljárás különböző szakaszaiban, így a rendőrségi, az ügyészségi és a bírósági szakaszban csak egy ízben kell az előírt figyelmeztetést alkalmazni, mégpedig a kihallgatás kezdetekor. [BH1994. 177.]

Természetesen jogszabályi felvilágosítást kötelessége a rendőrnek is adni *a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény* (a továbbiakban: Rtv.) 24. § (1) bekezdése alapján - a rendőr köteles a

feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni. A Be. 62. § szerint pedig a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény elvégzése előtt a cselekménnyel érintett személyt a jogairól tájékoztatja, és a kötelezettségeire figyelmezteti.

Azonban ez közel sem azonos a büntetőeljárás során kötelezően teljesítendő önvádra kötelezés tilalmára, hamis vádra, hamis tanúzásra, a tanúvallomásra, annak megtagadására, az igazmondásra, vagy a tanúvallomás jogosulatlan megtagadására vonatkozó figyelmeztetésekkel, melyekkel kapcsolatban a Be. szigorú követelményeket támaszt, elmaradásuk esetén adott esetben nem értékelhető bizonyítékként a „vallomás”. A Be. 78. § (4) bekezdése szerint nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg. Ekként az a jelentés sem használható bizonyítékként a büntetőeljárás későbbi szakaszában, mely az eljárási jogokra és kötelezésekre történő kioktatás elmaradásával, vagy nem pontos megtörténtével adott vallomást tartalmazza. Amennyiben a törvényes figyelmeztetések mellett adott vallomást az eljárás későbbi szakaszaiban, a törvényes figyelmeztetések elhangzása után is fenntartja, az bizonyítékként felhasználható.

Az már egy másik kérdés, hogy ha a jelentés azt konkrétan nem tartalmazza, hogyan bizonyítható, hogy egy rendőr egy jelentésben foglalt esemény alkalmával, legyen az bűncselekmény, szabálysértés, vagy baleset helyszíne, kinek, milyen felvilágosítást, kioktatást adott.

Az eljáró rendőrnek a jelentésre okot adó esemény helyén és időpontjában kell azonnali döntéseket hoznia, ami pedig a prejudikáció kérdését, veszélyét veti fel. Pillanatok, vagy jó esetben percek leforgása alatt kell olyan döntéseket hoznia, hogy kit fontos meghallgatnia az ügyben és kit nem, a sokszor zaklatott, indulatos emberek által elmondottakat vagy rögzíti, vagy nem, ha rögzíti is, olyan részletességgel teszi ezt, ahogyan azt jónak látja, vagy egyáltalán ahogyan azt a körülmények lehetővé teszik.

Az Rtv. 13. § (1) bekezdése alapján a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy

veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. A (2) bekezdés kimondja, hogy a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

Könnyen elképzelhetőek azonban olyan élethelyzetek, melyek során a rendőr bármennyire jól kiképzett, a szabályoknak megfelelően eljárni igyekvő legyen is, nehezen tud „részrehajlás nélkül intézkedni”.

Gondoljunk csak egy olyan szituációra, amikor egy közlekedési baleset helyszínére érkezik ki a rendőr. Természetesen a jogszabályoknak mindenben maradéktalanul eleget téve a baleset minden résztvevőjét meghallgatja, majd az elhangzottak és az általa a helyszínen tapasztaltak alapján készíti el jelentését. De ki merjük-e jelenteni, hogy a rendőr tökéletesen objektív képet ad jelentésében az eseményekről? Nem elsősorban az esetlegesen kialakult szimpátiára, vagy antipátiára gondolok, sokkal inkább arra, hogy adott esetben helyszíni bírságot kell kiszabnia, vagy feljelentést kell tennie a megfelelő személy ellen. De ki a megfelelő személy? Ki a „megfelelő” személy egy olyan - az előbbi példánál maradva - közlekedési szituáció esetén, amikor mindkét fél jogszabálysértő magatartása folytán alakult ki a baleset? Ebben az esetben természetesen a helyes eljárás az, ha az eljáró rendőr mindkét fél ellen eljárást indít - ha észleli, hogy mindkét fél jogszabályt sértett. De elvárható-e egy intézkedő rendőrtől, hogy minden jogszabály minden fordulatának ismeretével járjon el az intézkedései alkalmával? Kapnak-e a rendőrök ehhez megfelelő kiképzést? És ha esetleg nincs tisztában az eljáró rendőr a vonatkozó jogszabályok teljes skálájával, bizonyos-e, hogy megfelelő döntéseket fog hozni, a releváns tényeket fogja-e rögzíteni jelentésében.

Nem kell feltétlenül a legsúlyosabb esetekre gondolnunk. Gondoljunk csak arra, hogy elvárható-e egy intézkedő rendőrtől, hogy ismerje például a *hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvényt*, vagy annak végrehajtási rendeletét. Ennek ismerete azonban megítélésem szerint elengedhetetlen lenne egy *a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény* 196. §-a szerinti köztisztasági szabálysértés miatti szabálysértési eljárás megindítása során.

Hogyan, mi alapján dönti el az eljáró rendőr, hogy egy garázdaság, vagy testi sértés esetén ki ellen kezdeményezzen eljárást, mikor az esetek többségében mindkét fél indulatosan, agresszívan „fogadja” a rendőrt, a felkorbácsolódott indulatok hevében a saját sérelmeit felnagyítva, a másik felet az ok nélkül dühöngő, őt ártatlanul bántalmazó agresszornak beállítva adja elő a történeteket.

És a jelentésnek ezen esetekben is el kell készülnie. Az eljárás pedig ez alapján indul, a nyomozó hatóság elvégzi munkáját, beszerzi a beszerezhető bizonyítékokat, tételezzük fel, hogy az ügyészség vádat emel, és máris a tárgyalóteremben találjuk az ügyet. Persze, a bíróság is lefolytatja a bizonyítási eljárást, melynek során - indítványokra, vagy hivatalból is - minden rendelkezésre álló, szükséges és a Be.-ben foglalt követelményeknek maradéktalanul megfelelő bizonyítékot figyelembe vesz. Ennek során ismerteti a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok közül azokat, melyeket nem rekesztett ki a bizonyítékok köréből, így adott esetben a rendőri jelentést is.

Nem citálom tovább a példákat, hisz megítélésem szerint mindenki garmadával tudna ilyen és hasonló eseteket mondani, akár a magánéletből, akár a praxisából is.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolg. Szab.) 8. § (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről - ha az elkövető ismert, annak megjelölésével - feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

Fontos eleme azonban a hatályos szabályozásnak, hogy a rendőri jelentésre okot adó körülmény után, vagy később, azonban még ugyanazon szolgálat ellátása során kerül sor a jelentés megírására.

Az így megírt jelentést pedig a bíróság (köz)okirati bizonyítékként értékeli. Teszi ezt sok esetben úgy, hogy ha nem áll rendelkezésre más bizonyítási eszköz - tanú, bármilyen elektronikus eszközzel készített felvétel, stb. - még tanúként meg is idézi a jelentést készítő rendőrt.

Adódhat persze a problémafelvetésemre a kézenfekvő válasz, miszerint a magyar jogrendszerben - is - a szabad bizonyítás elve érvényesül, a Be. 78. § alapján, tehát a bíróság minden bizonyítékot szabadon mérlegel és ennek eredményeként szabadon értékeli.

A Be. bizonyítási rendszere "nem teljesen szabad" vagy "vegyes" bizonyítási rendszer, mely azt jelenti, hogy a bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályok - melyeket a Be. 77. §-a tartalmaz - korlátai között a bíróság, mint az igazság „szolgáltatója” szabadon értékeli a bizonyítékokat, és az ügydöntő határozatában az így kialakult meggyőződése alapján, megalapozott (hiánytalan és helyes) tényállást állapít meg.

A Be. 78. § (1) bekezdésének második mondata kivételt fogalmaz meg az első mondatban szabályozott általános szabály alól: a Be. elrendelheti egyes bizonyítási eszközök kötelező igénybevételét - a teljesség igénye nélkül ilyen eset, mikor a jogszabály szakértő kirendelését teszi kötelezővé, vagy amikor fiatalok esetén környezettanulmány beszerzését teszi kötelezővé.

Ki kell emelnünk, hogy a büntetőeljárásban, a tárgyaláson - a közvetlenség elvét érvényre juttatva - az okiratok felhasználása felolvasással, bemutatással, lejátszással történhet meg. Az ekként való felhasználás megtörténtét - a felolvasott, ismertetett szöveg pontos megjelölésével - jegyzőkönyvezni kell.

A nyomozás során készített jegyzőkönyv tartalmi követelményeit a Be. 166. § (2) bekezdése, a tárgyalási szakra vonatkozóan pedig a Be. 250. §-a szabja meg.

Ilyen követelményeket azonban hatályos szabályozásunk a rendőri jelentéssel szemben nem támaszt. A jelentés tartalmát tekintve sokkal kevésbé részletes, mint a jegyzőkönyv, pusztán annak a követelménynek kell eleget tennie, hogy ki kell belőle tűnnie azon körülményeknek, amelyek adott esetben a nyomozási cselekmény eredményét és törvényességét megállapíthatóvá teszik.

A Be. 291. §-a rendelkezik arról, hogy a vádlottnak az eljárás korábbi szakaszaiban terhelti minőségében vagy tanúként tett vallomását vagy annak egy részét a vallomást tartalmazó jegyzőkönyvnek

a felolvasásával, milyen feltételekkel kell és lehet a tárgyalás anyagává tenni, a tanú szemszögéből pedig a Be. 296. § és 297. §-a szól arról, hogy a tanúnak az eljárás korábbi szakaszaiban e minőségben tett vallomását - vagy annak egy részét - a jegyzőkönyv kívánt részének felolvasásával milyen feltételek mellett lehet a tárgyalás anyagává tenni.

A Be. 301. § (2) bekezdése szerint a nyomozó hatóság jelentése a tárgyaláson okiratként felolvasható.

A 2006 őszi tömegosztatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény 1. §-a kimondja, hogy a 2006. szeptember 18. és október 24. között, Magyarország területén, a tömegosztatásokhoz kapcsolódóan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, rongálás, illetve garázdaság miatti elítélések, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó rendzavarás, garázdaság és veszélyes fenyegetés szabálysértése elkövetésének megállapításai semmisnek tekintendők, amennyiben az elítélés vagy a megállapítás alapját kizárólag rendőri jelentés, illetve rendőri tanúvallomás képezte.

Ez a jogszabály természetesen egy speciális jogpolitikai helyzet eredménye, ami nem jelenti azt, hogy általánosítani lehetne a rendőri jelentések valóságtartalmára vonatkozóan.

Azonban álláspontom szerint jól fémjelzi az általam jelen cikkben jelezni kívánt problémát. Természetesen a bíróságnak az eset összes körülményeinek figyelembe vételével kell mérlegelnie, hogy elegendő-e egy terhelt elmarasztalásához a rendőri jelentés, vagy az azt készítő rendőr tanúvallomása, ha egyéb bizonyíték nem áll rendelkezésre.

Összegzés

A teljes képhez hozzátartozik az is, hogy a *Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény* (a továbbiakban: régi Btk.) a XX. fejezetében foglalt katonai bűncselekmények között szankcionálja a jelentési kötelezettség megszegését. A régi Btk. 350. § (1) bekezdése szerint aki fontos szolgálati ügyben kellő időben nem tesz jelentést, vagy valótlan jelentést tesz, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A *Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény* (a továbbiakban: új Btk.) 440. § (1) bekezdése a jelentési kötelezettség alapesete vonatkozásában már akként szabályoz, hogy aki fontos szolgálati ügyben kellő időben nem tesz jelentést, vagy valótlan jelentést tesz, ha a bűncselekmény a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az utóbb hivatkozott szakaszokban említett jelentés a Magyar Honvédség és a rendőrség - valamint a régi Btk. 122. § (1) bekezdésében felsorolt rendvédelmi szervek - feladatai ellátása körében az előjárók felé intézett jelentésekről szól. A vonatkozó szabályzatok és utasítások a fegyveres erők és a rendőrség tagjait kötelezik, hogy a szolgálat ellátását érintő minden jelentős eseményről előjáróiknak nyomban jelentést tegyenek.

„A jelentési kötelezettség megszegésének minősül viszont (és nem közokirat-hamisításnak), ha a rendőr a csupán előjáróinak tájékoztatására szolgáló és a belső ügyvitelhez tartozó írásbeli jelentésben olyan fontos körülményt elhallgat, vagy arról valótlan tájékoztatást ad, amely az előjáró intézkedését igényelte volna”. [Katf. IV. 292/1980.]

Ez a jelentés tehát már egy tágabb fogalmi kört takar, mint amiről fentebb tettem említést. A katonai büntetőeljárásban van jelentősége, mely azonban a büntetőeljárások specialitásai felé vezetne minket - ennek összefoglalására azonban jelen írás keretei között nem vállalkozhatom.

Végül szükségesnek tartom felhívni e tárgyban a *1/2004. számú BJE határozatot*. Ez egyebek mellett a közokirat-hamisítási cselekményekkel kapcsolatban felmerült eltérő jogalkalmazói gyakorlattal kapcsolatos. Tartalmazza azt is, hogy a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 28. Bf. XIV. 8499/2001/5. számú ítéletében a vádlottat a közokirat-hamisítás büntette miatt emelt vád alól felmentette. Az irányadó tényállás szerint a vádlott a rendőri igazoltatás során a személyazonosságára vonatkozóan valótlan adatokat mondott, melyeket rendőri jelentésbe foglaltak. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a rendőri jelentés az igazoltatott személyét és nyilatkozatait illetően rendelkező okirat, mert bizonyító ereje a benne foglaltak megtörténtére terjed ki - az adott intézkedést kivel szemben, hol, mikor és kik fogatosították -, és nem az eljárás alá vont személy adatainak valódiságát igazolja. A másodfok által

kifejtettek szerint a rendőri jelentés, mint okirat nem az eljárás alá vont személy személyazonosságának közhiteles igazolására szolgál, különösen nem úgy, hogy a vádlott adatait nem hiteles okmányok, hanem bemondás alapján rögzítették. Az okirat ebben az értelemben tehát nem valótlan tartalmú, hiszen abban a vádlott nyilatkozata szerepel, és az intézkedésről szóló rendőri jelentés célja éppen annak rögzítése, hogy mi történt az intézkedés alkalmával.

A BJE határozatban a tanács kifejtette, hogy a Btk. 274. §-ának (1) bekezdésének b) pontja a materiális közokirat-hamisítás három önálló, egymástól független elkövetési fordulatát - a hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokirat felhasználását - rendeli büntetni. A törvényi tényállást alkotó fogalmak (s elkövetési magatartások) jelentéstartalma a joggyakorlatban kikristályosodott: hamis a közokirat, ha az elkövetői magatartás révén a tényleges készítője nem azonos a kiállítójaként feltüntetett személlyel (teljes hamisítvány, vagy alakhamisítás). Közömbös tehát, hogy az elkövető által létrehozott tartalom fed-e a valóságot.

A Btk. 274. §-a (1) bekezdés b) pontjának I. vagy II. fordulata esetében - megegyezően a Btk. 274. §-a (1) bekezdés a) pontjával - cselekmény büntetendőségének alapja a közokirat közhitelességének a sérelme. Ezért ebből a szempontból jelentőség nélkül való a hamis vagy hamisított közokiratban rögzített adatok tartalmi valósága. Ebből vezethető le az is, hogy a hamis közokirat készítése, mind pedig a közokirat tartalmának meghamisítása csak abban az esetben valósít meg bűncselekményt, ha az elkövetői magatartás a közokirat olyan részét érinti, melynél fogva a közokiratnak bizonyító ereje van, tehát joghatás kiváltására is alkalmas. [1/2004. számú BJE határozat]

Írásom célja csupán az volt, hogy ne váljon automatizmussá a jogalkalmazásban a rendőri jelentésben foglaltak feltétel nélküli elfogadása. Azokat az összes többi bizonyítékkal együtt, egyenként és összességükben érdemes értékelni.